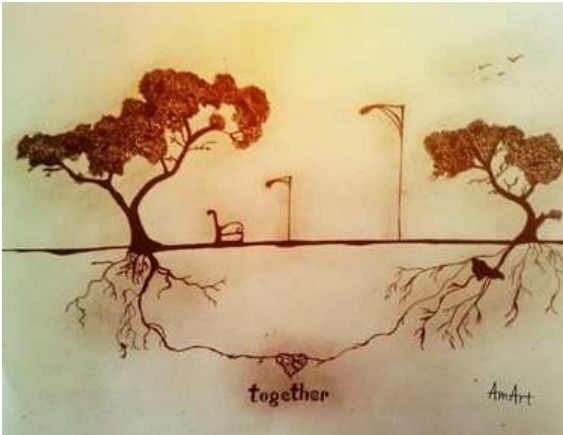

Խոսող ասքեր
Ամալյա Մնացականյան

Հենախոսազանգեմատանում: Մասնակցելու եմ ծրագրին: Ուրախ եմ, անչափուրախ, բայց միևնույն ժամանակ նաև անհանգիստն հնուզված: Առաջին անգամ պիտի մեկ հարկի տակ մնամ մեր հարևան ժողովրդի հետ: Վերջապես հանդիպում ենք: Նուսած ենք սեղանի շուրջ: Դեռևս ոչ ոք չի խոսել: Ես` քննության համաձայն, սկսում եմ նայել յուրաքանչյուրի ասքերին, նախքան նրանց շուրթերը կսկսեն խոսել ասքերի փոխարեն: Ներսուսումի տեսակ զգացում է առաջանում. ուզում եմ այն կտրված պարանթայնքան ամուրի հանգուցել, որ այն այլևս չքանդվի կամ ունի քննարկել: Ինչքան էլ մեզ բաժանիլ եզու, կրոնը, ազգային դիմագիծը` մենք կապված ենք միմյանց: Ուղղակի մենք ենք պատնեշներ դնում: Այնքան ամուրի ենք

կառուցում այդ պատնեշները, որ հետո չենք կարողանում և չենք էլ ուզում քանդել: Կանգնում ենք պատնեշի դիմաց, քարանում, նայում պատնեշից այն կողմ, բայց չենք ցանկանում մուրճով հարվածել պատին ու ընդառաջ գնալ միմյանց, դատարկ աճեռն, առանց գեների: Չենք ուզում բացել դարեր շարունակ փակված դուռը, որը ուրիշներին համար կիսաբաց է: Ուրիշներն են մտնում և դուրս գալիս այդ դռնով, բայց ոչ մենք կամ մեր հարևանները: Ինչքան էլ որ փորձենք շրջանցել, ինչքան էլ որ հեռու են տնկված մեր ծառերը, նրանց արմատները, միևնույն է, կապված են միմյանց: Այսպես նայելով յուրաքանչյուրի ասքերի մտքում եմ: Պարոն Ջաքարյային նայելով անսահման բարոյություն եմ զգում: Պարոն Հարությունյանի ասքերում` անսպառ էներգիա: Սյուզանի ասքերում մի տեսակ ջերմություն կա: Մեկիսային էլիզաբեթի ասքերում` կարոտ: Էրդամին բնորոշում եմ որպես խենթ խելացի, Այջանին նայելիս էլ ակամայից ուզում եմ ժպտալ. բարի կերպար է: Պարոն Մուրթուն մի տեսակ յուրօրինակ է` իր օգտագործած հետաքրքիր մեթոդներով հանդերձ: Մուրաթ Մուրմելին էլ` շատ խելացի: Այքերը պատուհան են դեպի հոգի: Այքերը լսում է սրտի ձայնը, լսում նույնիսկ այն պես արտացոլում մեր դեմքին: Ես ինձ հետ տանում եմ մի բուռ կարոտ, մի մեծ պարկ հուշ:

Portakalın Uykusu
Suzan Işık

“Dedem bize geldiği zaman kucağına oturur şımarıklık yapardım. Bana bilmeceler sorar, ben de cevaplardım. Sonra ona portakal soyardım. ‘Buranın portakallarının tadı hiç güzel değil, bizim oraların portakalları çok tatlı olur’ derdi ve anlatmaya devam ederdi: ‘Ben küçükken Musa Dağı’nda, Vakıflı’da evimizin orta yerinde kış günleri bir ateş yakardı babam. Biz kardeşler de ateşin etrafına toplanır sohbet ederdik. Sonra beni kardeşlerin en küçüğü olduğum için portakal toplamaya yollarlardı. Portakal koparırdım ağaçtan, yerdik ateşin etrafında. Çok tatlı olurdu. İşte o talihsiz, lanetli günden beri rüyalarımda o anıları görürüm’ demişti dedem. Ben de dedem bu anıyı anlattığı günden beri portakalın uykusunu görürüm rüyalarımda, yarım uyurum” diye anlatıyordu Hasmik Martinyan, Portakalın Rüyası adlı filminde.

Yavaş-Gamats yaz okulunun ilk günü izlediğimiz filmden sonra canım çok yandı; boğazımda bir yumru gibi kaldı sözcükler, gözümde yaşlar durmazcasına aktı. Tam karşımda duran Mesrob ahparig’e sarıldım ve bıraktım kendimi onun insanlığına. Filmten sonra benim de rüyalarım yarım kaldı. Yaşananlar çok acıydı, bu acıyı hep hissediyordum fakat soykırımın yüzüncü yılında Ermenistan’da olmak, Ermeni arkadaşlarımızla temas etmek, diyalog kurmak bu acıyı daha derinden yaşamama ve hissetmeme neden oldu. Yaşananları unutmayacağız ama şunu biliyorum ki, burada kurduğumuz dostluklarla, gönül bağıyla acılarımızı hafifleteceğiz ve rüyalarımızda değil gerçekte mis kokulu portakal çiçeklerini koklayacağız.

Ermeni Basın Yayın Tarihi Derya Eyyüpkoca

Yavaş Gamats Yaz Okulu'nun 6. gününde Zakarya Mildanoğlu, Ermeni Basın Yayın Tarihi ve Süreli Yayınları ile ilgili bir sunum yaptı. Ermenilerin hristiyanlığı kabul ettiği tarih olan 301'den, ilk Ermeni gazetesinin basıldığı 1794'e kadar geçen sürede alfabenin icadı, matbaa kullanımı gibi yeniliklere değindi. Her sene Ekim ayında kutlanan Çevirmenler Bayramı ile ilgili de bilgi veren Mildanoğlu, Türkiye ve dünyada yayımlanan Ermenice dergi ve gazetelerle ilgili görselleri paylaştı. "1910-1920 arasında 251 olan süreli yayınların sayısı, soykırımın etkisiyle bugün 3'e düşmüştür" diyen Mildanoğlu, bu yayınların Jamanak, Marmara ve Agos gazeteleri olduğunu belirtti.

Սո վ զ ո թ ու մ է ն ք փ ո թ ք ք ա յ լ ե թ ի ա ր վ է ս տ ի ն Ա ն ն ա Ա թ զ ու մ ա ն յ ա ն ը

Եվ մ է կ օ թ , ն մ է ն ք հ թ ա ժ ե շ տ կ տ ա ն ք
մ ի մ յ ա ն ց , ն ս մ է կ օ թ , ն կ ա վ ա ր ս վ ի ք ո լ ո թ ի ս
կ ո ղ մ ի ց ա ր դ է ն ի ս կ ս ի թ վ ա ծ ծ թ ա գ ի թ ը : Ն ո թ
մ տ ա ծ ե լ ա կ ե թ ա յ ն ո թ ը ն կ ա լ ու մ ն է թ , ն ո թ
ա շ խ ա ր հ ա յ ա ց ք , ն ո թ ը ն կ ե թ ն է թ ... թ է թ ն ս մ ի
փ ո թ ք մ ա ս ը ա յ ն ա մ է ն ի , ի ն չ ի ն ձ տ վ է ց
Յ ա վ ա շ ը : Ե թ ք ի մ ա ց ա , ո թ մ ա ս ն ա կ ց ե լ ու է մ
ա յ ս ծ թ ա գ թ ի ն , մ տ ա ծ է ց ի , ո թ ք ա ց ի ո չ
ք ա ր յ ա ց ա կ ա մ վ ե թ ա ք ե թ մ ու ն ք ի ց ո չ ի ն չ չ է մ
կ ա ր ո ղ ց ու յ ց տ ա լ : Բ ա յ ց հ է ն ց ա ո ա շ ի ն
օ թ վ ա ն ի ց ի մ ս ա յ ս ու մ ն է թ ը չ ա ր դ ա ր ա ց ա ն :
Ի մ կ ա ղ ա յ ա ր վ ա ծ ա տ ի կ ե թ ա ց ու մ ն է թ ը թ ու թ ք
ա գ զ ի մ ա ս ի ն մ է կ օ թ ու մ է վ ո լ յ ու ց ի ա յ ի
է ն թ ա ր կ վ է ց ի ն : Ն ա խ ի կ ի ն ու մ թ ու թ ք
հ ա ս ա ր ա կ ու թ յ ա ն հ է տ ո թ ն է ա ո ն չ ու թ յ ու ն
չ ու ն է ց ա ծ հ ա յ ու ս ա ն ո ղ ու հ ու մ թ ք ի
ծ ա յ թ ո վ ա ն գ ա մ չ է թ կ ա ր ո ղ ա ն ց ն է լ , ո թ
հ ա յ կ ա կ ա ն ն թ ու թ ք ա կ ա ն ա ն ու ն -
ա գ ա ն ու ն ն է թ ը կ ա ր ո ղ ն է տ ղ դ ա ն է լ մ է կ
թ ղ թ ի վ թ ա , ո թ հ ա յ ն թ ու թ ք ե թ ի տ ա ս ա ր դ ն է թ ը
կ ա ր ո ղ է ն ը ն թ թ ե լ մ է կ ս է դ ա ն ի շ ու թ ջ ,
խ ու է լ ը ն դ հ ա ն ու թ թ է մ ա ն է թ ի ց , կ ա տ ա կ ե լ
մ ի մ յ ա ն ց հ է տ , ն վ է թ ջ ա ա կ է ս , է ս ե թ ք ն է չ է ի
կ ա ր ո ղ ա տ ա կ ե թ ա ց ն է լ , ո թ ի մ ֆ է յ ս ք ու ք յ ա ն
ա տ ա ի ն կ ա ր ո ղ է մ ու ն է ն ա լ հ ա մ ա տ է դ
ն կ ա ր ն է թ թ ու թ ք ը ն կ ե թ ն է թ ի ս հ է տ : Ա յ ս ք ա ն
շ ա տ ն լ ա վ ը ն կ ե թ ն է թ ը ձ է ո թ ք ե թ ե լ ը ա ս
կ ա ր ձ ժ ա մ ա ն ա կ ու մ , հ ի թ ա վ ի , ա ր դ է ն
ձ է ո թ ք ե թ ու մ է : Ն թ ա ն ց ի ց յ ու թ ա ք ա ն չ յ ու թ ն
ի ն ք ն ա տ ի ա կ է ի թ տ է ս ա կ ի մ է ջ : Ի ն ձ ա մ է ն ի ց
շ ա տ ը գ ա ր մ ա ց ն ու մ է ն թ ա ն ց հ ա յ ե թ է ն
ս ո վ ո թ ե լ ու ա յ դ ք ա ն մ է ծ ձ գ տ ու մ ը ն ա մ է ն

Հ ի շ ո ղ ու թ յ ու ն ն է թ ս գ ու յ ն է թ ու ն է ն Ա ն ն ա Հ ա ր ո թ յ ու ն յ ա ն

Hafıza..... Հ ի շ ո ղ ու թ յ ու ն ն է թ ...
Ա ն ց յ ա լ ի հ ի շ ո ղ ու թ յ ու ն ն է թ ը ք ա ժ ա ն է ց ի ն
մ է զ , ս ա կ ա յ ն ն է թ կ ա յ ի ս
հ ի շ ո ղ ու թ յ ու ն ն է թ ն է լ մ ի ա վ ո թ ց ի ն :
Յ ու թ ա ք ա ն չ յ ու թ ս կ ե թ տ ու մ է ն ք
ա յ ա մ ու լ թ յ ու ն ն հ ի շ ո ղ ու թ յ ու ն ն է թ ն
ի ն չ ու չ կ ե թ տ է ն ք ա յ ն ա ի ս ի ք , ո թ թ ն ք մ է գ
կ մ ի ա վ ո թ է ն : Թ ո ղ ն է լ ո վ ս ն ս ա յ ի տ ա կ , գ ո թ շ
ու խ ա վ ա ր հ ի շ ո ղ ու թ յ ու ն ն է թ ը զ ն ա ն ք ա ո ա շ
ն կ ե թ տ է ն ք գ ու ն ա վ ո թ հ ի շ ո ղ ու թ յ ու ն ն է թ :
Ա ո ա շ ի ն ա ն գ ա մ , է թ ք ա ն ց ա ծ տ ա ր ի
Ս տ ա մ ք ու լ ու մ հ ա ն դ ի ա կ է ց ի ն է թ կ ա յ ի ս
թ ու թ ք ը ն կ ե թ ն է թ ի ս , հ ու ս ո վ լ ի է ի , ո թ
մ է ն ք ն թ ա ն ք է ն ք , ո վ ք ե թ փ ո թ խ ու թ յ ու ն է ն
ծ ն է լ ու : Ի ն չ է ք կ ա ր ծ ու մ ս տ ա ց վ է ց :
Ի հ ա ր կ է ա յ ո : Ի մ գ ու ն ա վ ո թ ու վ ա ո
հ ի շ ո ղ ու թ յ ու ն ն է թ ն է ի ն , ո թ ի ն ձ ք ե թ է ց ի ն
ա ս տ է դ ն ո թ ե թ ի հ է տ ն ի ց : Մ ա ր դ ի կ , ո վ ք ե թ
է կ ե լ է ն դ թ ա ն ց հ է տ ն ի ց գ տ ա ն ի ն ձ , ի ս կ է ս
ն թ ա ն ց : Ու հ ի մ ա մ է ն ք ս տ է դ ծ ու մ է ն ք մ է թ ը
ն ն ո թ ը :

Arkadaşlık... Ը ն կ ե թ ու թ յ ու ն ...
Ը ն կ ե թ ու թ յ ու ն ա ս վ ա ծ ն ա յ ն ք ա ն
խ ո թ ի դ ա վ ո թ է . հ գ ո թ ու ժ է ա ր ու ն ա կ ու մ
ի թ մ է ջ : Ե ս ք ա խ ա տ ա վ ո թ մ ա ր դ է մ , ո թ
հ ն ա ր ա վ ո թ ու թ յ ու ն ու ն է ց ա մ է կ հ ա ր կ ի տ ա կ
ծ ա ն ո թ ա ն ա լ ու ն ա շ խ ա տ է լ ու հ է ն ց ն թ ա ն ց
հ է տ : Ու թ տ ա ր ք ե թ մ ա ր դ ի կ , ո թ ա ո ա շ ի ն ի ս կ
վ ա յ թ կ յ ա ն ի ց դ ա ր ձ ա ն շ ա տ մ ո տ : Ն ու յ ն ի ս կ
լ է գ վ ա կ ա ն խ ո չ ը ն դ ո տ ն է թ ը չ խ ա ն գ ա ր է ց ի ն
մ է թ շ փ մ ա ն ն ու ա ր գ ա ս ա վ ո թ ա շ խ ա տ ա ն ք ի ն :

անգամ հայ երեւն նոր բառ կամ արտահայտութիւն ստեղծելիս նրանց ուրախութիւնը: Մեր թորքը ընկերները արդէն հասցրել են սիրելի մեզ, մեր երկիրը, մեր լեզուն: Նրանցից մեկը Երևան կատարած այցից հետո ասաց. «Երևանը կարծես փոքր Ստամբուլ լինի»: Ես մի փոքրիկ էքսկուրսի անցակցրեցի մեր թորքը ընկերներին շրջանում, պարզելու համար, թե ինչպես է փոխվել նրանց վերաբերմունքը հայ երիտնկատամբայ սփռույթի ընթացքում: Եվ բավականին դրական պատասխաններ ստացա:

Մասնավորապես իմ ընկերներինց Սուրբանը, ով թորքերէն է դասավանդում Թորքի այլ հայաշնչակերտներին, ասաց, որ ինքը Յեղասպանութիւն մասին որոշակի պատկերացումներ ունի, մինչև Հայաստան այցելելը, բայց այստեղ մեզ հետ շփվելուց հետո կարծես թե նրա ցավն ավելի մեծացավ, մեր ցավը դարձավ նաև իր ցավը: Իսկ Դարյան հպարտութամբ նշում է, որ ինքն այստեղ ձեռք բերեց շատ ավելի ընկերներ, և մեր հայերի սրբապատկեր վերաբերմունքը չափից շատ հուզիչ է նրա համար: Բավականին հետաքրքիր գրույց ունեցան պատմութիւն ուսուցիչ պարոն Բուտուի հետ: Նանշեց, որ սա իր առջին հանդիպումը չէ հայերի հետ, ինքն ունի բազմաթիվ լավ հայ ընկերներ: Եվ մեր այս հանդիպումը նա համարում է ինքն իր կամ ներքին հանդիպում, որոնց ժամանակին բաժանել են իրարից: Ասում է, որ թեև հայերն ու թորքերը խոսում են տարբեր լեզուներով, բայց նրանք խոսում են նույն ժեստերի լեզվով, ունեն նույն մենտալիտետը: Եվ այս երկու ժողովրդին միավորում է մի բան. դանիանց ընդհանուր երազանքն է՝ խաղաղութիւն հասնելու համատեղ ձգտումը:

Ժպիտներ և հայացքներ, որ արժեն հազարավոր բառեր: Ես իմ խմբում գտա մարդկանց, ում ժպիտը կարող է յուրաքանչյուր դեմքից հեռացնել տխրութիւնն հետքեր: Ես գտա մարդկանց, ում մեջ տեսա ընկերներ և հուսալիութիւն:

Ժամանակն ամենաթանկն է, ինչ ունենք և կիսել այն հենց նրանց հետ, լավագույնն էր, ինչ պատահեց ինձ հետ, քանզի յուրաքանչյուրը մեծ սիրով ու նվիրումով էր վերաբերվում իր գործին: Աննկարագրելի էր ուրախութիւնն իմ, երբ տեսնում էի, թե ինչպես էին ընկերներս փորձում սովորել հայերէն բանաստեղծութիւնն ունենալու երգերը: Եվ ասեմ, որ հրաշալի ստացվում էր: Եվ հիմա իմ կցկտուր թորքերէնով, որ սովորել է մի ընկերներին, կարող է մասել.

“Benim Türkiyeli arkadaşlarım var”:
 Այստեղ երբ նվիրում է մՄՇՁ՝
 Երբ կլինենք մենք հեռու
 Անվերադարձ և օտար
 Հիշիր, որ ինձ մի անգամ
 Հավերժաբար դու գտար:
 Teşekkürler Ծնորհակալութիւն

Biz onlarız, Onlar biz
Sadık Uygun

Yaz okuluna başvururken “Hmm, Ermenistan demek ha” dedim. Önce uzak geldi. Ancak neden olmasın dedim. Hele de asimile olmuş bir insan olarak, Ermeni kardeşlerimizi ülkelerinde gözlemlemek güzel olurdu düşüncesiyle başvurum. Ben dünyada insanlar arasında dil, din, ırk, renk, mezhep gibi ayrımların yapılmasına karşıyım. Bu düşünceyle Ermenistan’daki gözlemlerim benim için faydalı olacaktı. Zaten öyle bir şey ki, buradaki insanların Anadolu insanından farkı yoktu. Yani hiç tanımadan seslerini duymadan bu insanları görsem, kesinlikle Türkiyelidir derim.

Kendimi kolay kolay herhangi bir grubun, siyasi partinin içinde görmek istemedim. Öğretmenliğe başladığımdan beri sendikal faaliyetlerde aktif olarak rol alıyorum. Ve bu süreçte, insanların elinden alınmış haklarının geri verilmesi gerektiğini düşünüyorum. Ana dilde eğitim, topraklarından sürgün edilmiş insanların topraklarına dönmesi ve en önemlisi, Anadolu toprakları başta olmak üzere, bütün dünyada silahların susması. Bu düşüncelerle Ermenistan-Türkiye Yavaş-Gamats yaz okulu çok verimli geçti. Burada birkaç kelime Ermenice öğrendim ve Ermeni kardeşlerimiz de birkaç kelime Türkçe öğrendiler. Aslında aramızda sadece psikolojik bir sınır olduğunu fark ettim. Ve ben bu psikolojik sınırın yıkıldığını burda gördüm.

İyi ki başvurmuşum, iyi ki gelmişim. Yaşasın Barış, Şinorhagalutyan Ermenistan.

Haydi! – Ekeq Sksenq! Aycan Güngör

Gamats Gamats dedi Hrant yani yavaş-yavaş... Bir başka deyişle emekleye emekleye... Gamats gamats birbirimizi anlayacağız; yavaş- yavaş birbirimizi seveceğiz; emekleye emekleye barışacağız. Yavaş-gamats yaz okulu başvuru süreci, belki de en hareketli ve heyecanlı geçen adaylardan biri benimdir. Başvuru sürecimi, son sekiz dakika kala tamamlamamdan tutun; yirmi öğretmen- öğretmen adayının katılacağı programda yirmi birinci sırada yani ilk yedek sırasında olmama kadar. Birinci yedek olmak, elli ile geçilen dersten kırk dokuz ile kalmak gibi bir şeydi. İşte bilirsiniz, bazen ilk yedek olmak, başvurunuzun reddedilmesinden çok daha iyi olabilir. Buraya kadarki süreç, benim için sürpriz değil; bilakis talihimin -ya da hayatımın demek daha doğru-kısa bir özeti gibiydi. Yavaş-gamats yaz okulu vesilesiyle ilk defa yurtdışına çıkma fırsatı bulacaktır. Bilirsiniz, bazı insanlar şöyle der: İnsanlar, ilk aşık oldukları, ilk öpüştükleri, ilk öpüştükleri ilk seviştikleri kişiyi unutamazlar. Ben, buna bir ekleme daha yapmalıyım, öyle düşünüyorum ki insanlar, ilk yurtdışı deneyimlerini de kolay kolay unutamaz.

Benim, ilk yurtdışı deneyimim

Ermenistan, Hayastan/Erivan Yerevan oldu. Bu, benim için ayrıca özel ve güzel. Bundan yola çıkacak olursam; ben Yavaş-Gamats Yaz Okulu’nu şu kelime ile özetleyeceğim:

“BAREV”

Barev- Komşu
Barev-Kardeşim
Barev-Dostum
Barev- Yoldaş

“BAREV”

Gamats-gamats
birbirimizi anladık.
Yavaş yavaş birbirimizi
sevdik.
Artık koşa koşa barışma
vakti...

Sorduk: 'size yaz okulu?'

Hoşçakalım, Hoşça kalsınlar...

Şeyma Çelik

Çok çabuk geçti. Adı yavaş ama kendi çok çabuk geçti gitti. Gidiyoruz. Gün yaklaştıkça içimde ağrıyan bir yerler var. Ben gittiğim her yerde bavulumdan giyinirdim, bavulum her zaman evime dönmeye hazır olurdu. Şimdi güzel gülen oda arkadaşımınla paylaştığım odaya yerleştim. Galiba alıştım ben buraya.

Satenik'in Türkoloji katkılı Türkçe neşesine alıştım

Anna'nın "bahçada yeşil çınar" sevgisine ve konuşurken ışıldayan yaşından küçük duran gözlerine alıştım

Lusine'nin sakince yaklaşıp "inçes es" sorusuna verdiğim "lav em" in yarattığı sevincine alıştım.

Mesrop Bey'in baştan aşağı sıcak neşesine alıştım.

Hemen yan odamdaki bebeğin her sabah 5'te (bazen 5 buçuk) ağlamasına,

Sevilmeyi çok seven kül rengi kediye alıştım.

Gelirken, 'hepimiz bildiğiniz Türklerden değiliz' demekti amacım, daha önce hiç bir Türk ile tanışmamış Ermeni dostlarıma. Fikirlerini olumlu yönde değiştirmeye yettik mi bilmiyorum ama, a dostlar, biz değişik! Anlamak için annelere kulak verin Türkiye'de. Misal, benimki 24 Nisan anma törenlerine başta, beni "gitmesen mi? Bişey olur mu, birşey ederler mi size?" diye gönderirdi. Ama şimdi bu okula gitmem kadar "normal". Biz değişik.

Ve Pınar ve Aycan ve Hüseyin, Vahdettin, Naim.

Ve güzel can, Sonacan.

Bir daha ve bir daha ve sonra bir daha bir araya gelmek dileđiyle. Aklım burada.

Sađlıcakla...

Mınas barov...